

**УХВАЛА
ДРУГОЇ КОЛЕГІЇ СУДДІВ
ДРУГОГО СЕНАТУ
КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ**

про відмову у відкритті конституційного провадження у справі за конституційною скаргою Товариства з обмеженою відповідальністю „СОФІЯ КЛАБ“ щодо відповідності Конституції України (конституційності) частини першої статті 4 Закону України „Про передачу, примусове відчуження або вилучення майна в умовах правового режиму воєнного чи надзвичайного стану“

Київ
2 жовтня 2024 року
№ 191-2(П)/2024

Справа № 3-160/2024(323/24)

Друга колегія суддів Другого сенату Конституційного Суду України у складі:

Лемак Василь Васильович (голова засідання, доповідач),
Городовенко Віктор Валентинович,
Різник Сергій Васильович,

розглянула на засіданні питання про відкриття конституційного провадження у справі за конституційною скаргою Товариства з обмеженою відповідальністю „СОФІЯ КЛАБ“ щодо відповідності Конституції України (конституційності) частини першої статті 4 Закону України „Про передачу, примусове відчуження або вилучення майна в умовах правового режиму воєнного чи надзвичайного стану“ від 17 травня 2012 року № 4765–VI (Відомості Верховної Ради України, 2013 р., № 15, ст. 99) зі змінами.

Заслухавши суддю-доповідача Лемака В.В. та дослідивши матеріали справи, Друга колегія суддів Другого сенату Конституційного Суду України

у с т а н о в и л а :

1. Товариство з обмеженою відповідальністю „СОФІЯ КЛАБ“ (далі – Товариство) звернулося до Конституційного Суду України з клопотанням

перевірити на відповідність статті 41 Конституції України (конституційність) частину першу статті 4 Закону України „Про передачу, примусове відчуження або вилучення майна в умовах правового режиму воєнного чи надзвичайного стану“ від 17 травня 2012 року № 4765–VI зі змінами (далі – Закон № 4765).

Згідно з частиною першою статті 4 Закону № 4765 „примусове відчуження або вилучення майна у зв’язку із запровадженням та виконанням заходів правового режиму воєнного стану здійснюється за рішенням військового командування, погодженим відповідно з органом військового управління, визначеним Міністерством оборони України, Радою міністрів Автономної Республіки Крим, обласною, районною, Київською чи Севастопольською міською державною адміністрацією або виконавчим органом відповідної місцевої ради, крім випадків, передбачених частиною третьою цієї статті“.

1.1. Зі змісту конституційної скарги та долучених до неї документів і матеріалів убачається таке.

На підставі наказу начальника Головного управління розвідки Міністерства оборони України від 26 жовтня 2022 року № 87 ДСК, відповідно до Закону № 4765, законів України „Про розвідку“, „Про правовий режим воєнного стану“, Указу Президента України „Про введення воєнного стану в Україні“ від 24 лютого 2022 року № 64/2022 зі змінами та для забезпечення виконання Головним управлінням розвідки Міністерства оборони України бойових завдань в умовах правового режиму воєнного стану на потреби держави було примусово відчужено об’єкти нерухомого майна, які належали Товариству на праві приватної власності.

Не погодившись із цим, Товариство звернулося до Господарського суду Київської області з позовом до Головного управління розвідки Міністерства оборони України про витребування майна із чужого незаконного володіння.

Господарський суд Київської області рішенням від 29 листопада 2023 року у задоволенні позову відмовив. Північний апеляційний господарський суд

погодився з висновками суду першої інстанції та постановою від 11 березня 2024 року залишив його рішення від 29 листопада 2023 року без змін.

Ухвалою від 27 червня 2024 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного господарського суду відмовив Товариству у відкритті касаційного провадження у справі, визнавши неповажними зазначені підстави пропуску строку подання касаційної скарги.

1.2. На думку Товариства, частиною першою статті 4 Закону № 4765 не встановлено, що примусове відчуження або вилучення майна може бути застосоване „лише як виняток з мотивів суспільної необхідності“, на відміну від частини п'ятої статті 41 Конституції України, тому військове командування може безконтрольно, свавільно, на власний розсуд відчужувати або вилучати майно, яке належить особі на праві приватної власності.

Товариство твердить, що застосування судами у його справі частини першої статті 4 Закону № 4765 призвело до порушення конституційного права власності Товариства на нерухоме майно, оскільки оспорювані приписи Закону № 4765 дають змогу уповноваженим органам держави використовувати Закон № 4765 „у власних інтересах та приймати рішення, які не несуть легітимної мети <...> в основі виникнення яких лежать прогалини в даному Законі“.

До конституційної скарги долучено копії рішення Господарського суду Київської області від 29 листопада 2023 року, постанови Північного апеляційного господарського суду від 11 березня 2024 року, ухвал Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного господарського суду від 16 травня 2024 року та від 27 червня 2024 року.

Обґрунтовуючи свої твердження щодо неконституційності оспорюваних приписів Закону № 4765, Товариство посилається на окремі приписи Конституції України, Перший протокол до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, Закон № 4765, рішення Конституційного Суду України, Верховного Суду, Європейського суду з прав людини.

2. Розв'язуючи питання щодо відкриття конституційного провадження у справі, Друга колегія суддів Другого сенату Конституційного Суду України виходить із такого.

2.1. Конституційний Суд України вирішує питання про відповідність Конституції України (конституційність) закону України за конституційною скаргою особи, яка вважає, що застосований в остаточному судовому рішенні в її справі закон України суперечить Конституції України; конституційна скарга може бути подана в разі, якщо всі інші національні засоби юридичного захисту вичерпано (стаття 151¹ Конституції України).

Згідно із Законом України „Про Конституційний Суд України“ конституційна скарга є прийнятною за умов її відповідності вимогам, визначеним статтями 55, 56 цього закону (абзац перший частини першої статті 77).

2.2. У конституційній скарзі наведено приписи частини першої статті 4 Закону № 4765 у редакції Закону України „Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо окремих питань проходження військової служби, мобілізації та військового обліку“ від 11 квітня 2024 року № 3633–ІХ (далі – Закон № 3633), які є чинними.

Однак в остаточному судовому рішенні у справі Товариства – постанові Північного апеляційного господарського суду від 11 березня 2024 року – застосовано частину першу статті 4 Закону № 4765 у редакції до внесення змін Законом № 3633.

Згідно із Законом № 3633, зокрема, частину першу статті 4 Закону № 4765 після слів „здійснюється за рішенням військового командування, погодженим відповідно з“ доповнено словами „органом військового управління, визначеним Міністерством оборони України“.

Друга колегія суддів Другого сенату Конституційного Суду України зазначає, що оспорюваними приписами Закону № 4765 визначено суб'єктів

ухвалення рішень про примусове відчуження або вилучення майна в умовах правового режиму воєнного стану, а Законом № 3633 визначено ще одного суб'єкта – Міністерство оборони України – з додатковим повноваженням визначення органу військового управління, який уповноважений на погодження відповідного рішення військового командування. Така законодавча новела призвела до суттєвих змін у встановленні частиною першою статті 4 Закону № 4765 порядку визначення суб'єктів, які ухвалюють рішення про примусове відчуження або вилучення майна в умовах правового режиму воєнного стану.

2.3. Товариство твердить, що частина перша статті 4 Закону № 4765 не містить поняття мотивів суспільної необхідності, а отже, створює юридичну невизначеність щодо законних підстав примусового відчуження або вилучення майна в умовах правового режиму воєнного стану. Однак, при цьому, оспоряючи конституційність лише частини першої статті 4 Закону № 4765, нормативною конструкцією якої визначено перелік суб'єктів ухвалення відповідних рішень, а не підстави та процедуру примусового відчуження або вилучення майна в умовах правового режиму воєнного стану, Товариство не наводить аргументів на підтвердження того, що саме застосування частини першої статті 4 Закону № 4765 є державним втручанням у право власності, гарантоване частинами четвертою, п'ятою статті 41 Конституції України, яке призвело до порушення цього права, зокрема завдання майнової шкоди.

На підставі наведеного Друга колегія суддів Другого сенату Конституційного Суду України зазначає, що конституційна скарга за своєю суттю не є скаргою *actio popularis* (в інтересах правопорядку), наведені аргументи виявляють лише позицію Товариства щодо відповідного законодавчого регулювання, але не є обґрунтуванням тверджень щодо неконституційності частини першої статті 4 Закону № 4765 в розумінні пункту 6 частини другої статті 55 Закону України „Про Конституційний Суд України“.

Зазначене є підставою для відмови у відкритті конституційного провадження у справі згідно з пунктом 4 статті 62 Закону України „Про Конституційний Суд України“ – неприйнятність конституційної скарги.

Ураховуючи викладене та керуючись статтями 147, 151¹, 153 Конституції України, на підставі статей 7, 32, 37, 50, 55, 56, 58, 62, 77, 83, 86 Закону України „Про Конституційний Суд України“, відповідно до § 45, § 56 Регламенту Конституційного Суду України Друга колегія суддів Другого сенату Конституційного Суду України

у х в а л и л а:

1. Відмовити у відкритті конституційного провадження у справі за конституційною скаргою Товариства з обмеженою відповідальністю „СОФІЯ КЛАБ“ щодо відповідності Конституції України (конституційності) частини першої статті 4 Закону України „Про передачу, примусове відчуження або вилучення майна в умовах правового режиму воєнного чи надзвичайного стану“ від 17 травня 2012 року № 4765–VI зі змінами на підставі пункту 4 статті 62 Закону України „Про Конституційний Суд України“ – неприйнятність конституційної скарги.

2. Ухвала Другої колегії суддів Другого сенату Конституційного Суду України є остаточною.

**ДРУГА КОЛЕГІЯ СУДДІВ
ДРУГОГО СЕНАТУ
КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ**